

vagantis *Ambitiosae* de rebus Ecclesiae non alienandis. Porro in hac sanctione illud statim occurrit, reservationem quae prius habebatur huius censurae penitus fuisse sublatam; tum etiam praeter *alienantes* et *recipere prae sumentes* nullum alium ea plecti, adeoque *consentientes*, *consultentes*, *faventes* etc. quin et *destruentes* vel *jurantes*, *diripientes* res ecclesiasticas nullatenus includi, cum eiusmodi actiones *alienatio profecto* dici nequeant.

b) Hinc praeter hanc excommunicationem, omnes alias censuras proprie dictas, uti suspensionem et interdictum, quae in prioribus iuris sanctionibus continebantur, pariter fuisse sublatas, omnino certum videtur.

c) Sunt tamen qui censem in suo robore adhuc manere reliquias poenas, quae in iisdem sanctionibus efferebantur, quaeque censurae proprie non sunt, uti privatio beneficii vel vocis activae et passivae, inhabilitas ad officia et beneficia etc. At hoc non ab omnibus admittitur, et verius omnino videtur *poenas latas ab iure* ad unam excommunicationem nemini reservatam coerceri, licet per iudicis sententiam aliae profecto imponi possint.

d) Illud tamen semper intelligitur, alienationem contra leges ecclesiasticas factam, irritam prorsus, et restitutionem rei male alienatae semper faciendam esse.

e) Ut autem superius animadvertis (heic IV. e.), post Constitutionem *Apostolicae Sedis*, solemnitates servandae sunt iuxta normam extravagantis *Ambitiosae*, adeoque *semper* requiritur beneplacitum apostolicum.

f) Quod vero dicit Craisson (1), iuxta quosdam requiri beneplacitum apostolicum pro alienatione bonorum pertinentium etiam ad pia opera *mere laicalia*, seu nulla auctoritate ecclesiastica erecta, nullo pacto admitti potest. Obstat enim ipsa rubrica, quae est de rebus Ecclesiae alienandis vel non.

(1) Manual. J. C. n. 2912.

TITULUS VIII.

De decimis, primitiis et oblationibus.

438. Post traditas generales notiones de iure Ecclesiae in bona temporalia, deveniendum est ad eas leges quibus peculiaris ratio determinatur ecclesiasticae possessionis. Haec autem potest considerari prout magis vel minus perfecta est.

439. Porro ad minus perfectam ecclesiasticam possessionem ea referenda censem, quae spectant ad *oblationes*, sive haec ex ultronea fidelium voluntate, sive legibus Ecclesiae sint constitutae.

Hinc apte ad *oblationes* referuntur *decimae*; nihil enim aliud sunt quam oblationum aliqua species, quae tamen lege ecclesiastica aut consuetudine legitima sunt stabilitae quoad *quantitatem*. Primitiae vero species quaedam decimarum sunt, sed determinatae quoad *qualitatem*. Item ad hanc minus perfectam possessionem revocamus quosdam redditus ex bonis perceptos quae sunt in dominio alieno aut quosdam ecclesiastica lege statutas subministrations.

Perfectam vero rationem ecclesiasticae possessionis in *beneficiis* veri et proprii nominis contineri affirmamus.

Quare primum de oblationibus aliisque ad imperfectam possidendi rationem pertinentibus, tum de ecclesiasticis beneficiis sive in genere, sive in specie agendum erit.

440. *Oblationes*, prout ecclesiastica lege discriminantur a decimis et primitiis, per se ut nomen ipsum indicat, ex ultronea fidelium pietate repetendae sunt. Hinc quamvis deinde lege aliqua Ecclesiae vel universalis consuetudine vel vigente necessitate potuerint determinata ratione constitui, illum tamen semper originalem veluti characterem retinent, quod ab ipsis fidelibus in significationem pietatis offerantur, et sub aliqua ratione fidelium arbitrio quadam tenus permittantur.

441. In antiquiori Ecclesiae disciplina oblationes triplicis erant generis, prout fiebant ad *altare* cum sacrificium

peragebatur, ac nominatim fideles ea quae ad sacrificium erant necessaria offerebant, panem scilicet et vinum; vel pro cuiusque pietate in ecclesia deponebantur ad subsidium clericorum et pauperum, aut ipsius ecclesiae usum; vel denique post sacramenta suscepta aut alia officia sacra peracta in eorum bonum, fideles Ecclesiae ministris eas rependebant. Iam vero, ut animadvertisimus, tum earum indole, tum ipsa historica origine, oblationes istae sponte exhibebantur. Attamen orta exinde consuetudine, potuit Ecclesia eam legibus suis sancire, saltem ratione necessitatis, quatenus scilicet aliis opportunis deficientibus mediis, tum clericorum sustentationi, tum ecclesiarum indigentiis consideretur.

442. In praesenti Ecclesiae disciplina oblationibus primi generis suffectum est illud stipendum, quod pro sacrificii ecclesiastici celebratione in eleemosynam a fidelibus erogatur. Oblationes vero secundi generis eadem prorsus ratione perseverant; siquidem nunc etiam, quemadmodum et prius, fideles pro sua pietate vel in arcam ad id in ecclesiis destinatam, vel alio quovis modo, stipem suam conferunt. Oblationes vero tertii generis repraesentant ea quae *iura stolae* nuncupantur.

Quod ad missarum *honorarium* seu stipendum pertinet, ea de re accuratissime ecclesiasticis legibus cautum est, sive conciliorum decretis, sive Romanorum Pontificum constitutionibus, ac ad earum normam responsionibus datis a Sacris Congregationibus (1). Generalis horum decretorum ratio est, ut quaecumque vel minima simoniae suspicio procul fiat, simulque turpis lucri cupiditas arceatur a sacerdotibus, ac piae offerentium voluntati, quo fieri potest, plenissime satisfiat; quandoque enim ex gravissimis causis Sedes Apostolica onera missarum reducere potest. Quod vero spectat ad oblationes quae fiunt alicui ecclesiae sive pecuniis depositis in arca ibi collocata, sive alio modo, animadvertisendum

(1) Concil. Trid. sess. XXII. Decr. de observ. et evit. etc. cum decl. et resol. S. C. C. ed. Richter. Cf. Ben. XIV const. *Quod expensis* 26 aug. 1748.

generatim est, oblationes quae fiunt in ecclesiis vel oratoriis quae intra finem alicuius parochiae reperiuntur, ad parochialem ecclesiam pertinere; quod etiam sacrae Congregationis Concilii resolutionibus constat (1). Excipitur tamen si expressa offerentium voluntas eam pecuniam determinatae illi ecclesiae seu sacello attribuat, vel si consuetudine aut privilegio ab huiusmodi onere erga parochiale ecclesiam illae inferiores ecclesiae eximantur. Vix autem opus est innuere, ecclesias intra fines parochiae contentas eas intelligi, quae non solum in materiali territorio, sed etiam in parochiali iurisdictione contineantur. Denique ea quae spectant ad iura stolae, synodalibus cuiusque dioeceseos decretis, aut episcoporum legibus pro variis locorum consuetudinibus et adiunctis determinantur.

443. Diximus ad oblationes apte decimas referendas esse. Sunt enim decimae oblationes quaedam, legibus Ecclesiae determinato modo constitutae, quae a fidelibus eidem fieri debent. Constat porro initio nullas lata lege decimas fideles solvisse. At vero deinceps lege ecclesiastica decimae statutae sunt. Sicuti autem ex necessitate aut convenientia ortum habuerunt, ita mirum non est, ex plane immutatis, nostra praesertim aetate, societatis civilis conditionibus, vix non ubique in desuetudinem abiisse. Id autem contigit, vel quatenus iure concordatorum, legitimo modo, alia ecclesiastica bona decimarum solutioni substituta sunt; vel quatenus inquis legibus, nulla facta Ecclesiae compensatione, de medio sublata fuerunt.

444. Quoniam vero maxime utile est ea perspecta habere, quae de decimis sanciuntur iure decretalium, atque aliis ecclesiasticis legibus, notandum est decimas distinguere in *praediales* et *personales*. Praediales ex fructibus et preventibus praediorum solvuntur, sive *praedia urbana* sint, sive *rustica*. Hae autem si ex frumento, vino, aliisque maioribus preventibus solvuntur, *maiores*, si vero ex oleribus, leguminibus, fructibus, *minores* appellantur. Item si ex praediis de novo excultis obtinentur, peculiari nomine *no-*

(1) S. C. C. in Fulgin. Oblat. 6 April. 1647.

valia dicuntur. De istis omnibus suae habentur ecclesiasticae leges iure decretalium. Cf. h. t. (III. 30) et ibi DD.

Personales vero decimae debentur ex rebus industria vel arte comparatis, uti ex lucro negotiationis, militiae, venationis etc.; non autem ex rebus donatione, successione, legato acquisitis.

Sunt autem et decimae, quae de ratione participant praedialium simul et personalium, quatenus nempe ad fructus pertinent qui partim industria, partim natura obtinentur. Hinc a nonnullis doctoribus *mixtae* appellantur. Verum haec partitio supervacanea videtur.

Notandum porro est, nomen decimarum quamvis ex veteri lege mosaica desumptum, non eo sensu accipi oportere, quod vere decimam partem fructuum repraesentet arithmeticā quantitate sed idem certam dumtaxat quantitatē designat quae pro diversis locorum adiunctis maior, vel minor exsistit.

445. Ad quamdam decimarum speciem, ut iam animadvertisimus, primitiae revocantur. Primitiae enim sunt decimae in sua *qualitate* etiam determinatae, quatenus scilicet non quilibet praediorum fructus, sed primi a fidelibus offerebantur. Huiusmodi pia fidelium consuetudo ortum habuit ex lege primitiarum, quae in veteri oeconomia penes Iudaicum populum obtinebat. At multo citius quam ipsae decimae primitiae in desuetudinem abierunt.

446. Illud etiam, antequam decimas dimittamus, animadvertisi potest, quosdam esse quibus iure decretalium, aut aliis ecclesiasticis legibus *ius decimandi*, scilicet decimas exigendi, extraordinario modo competit, sive privilegio sive conventione legitima aut alio legitimo titulo iuxta Ecclesiae sanctiones. Dicitur autem *ius extraordinarium*, quia *ius decimas exigendi ordinario titulo parochis dumtaxat competit*, eo quod potissimum ob sustentationem eorum clericorum, qui animarum curam habent, decimae fuerint constitutae. Hinc etiam sequitur *ius accipiendo decimas spirituale esse*, cum ex sacri ministerii exercitio enascatur. Quare simoniae vitio contaminaretur translatio iuris decimandi in laicos, aut eius-

dem cum re temporali commutatio. Cf. in *Decreto. Ca. 13. qq. 1. 2, coll. Ca. 16. q. 3.*

447. Sunt tamen quaedam personae aut personarum classes, quae statis Ecclesiae legibus a decimaru[m] lege eximmuntur. Hos inter nominatim Regulares censemur. Sed de his distinctius agere nobis supervacaneum est.

TITULUS IX.

De censibus, exactionibus et procurationibus

448. Ad minus perfectam ecclesiasticae possessionis rationem ea referenda sunt, quae spectant ad *census, exactiones et procurationes*. Nobis tamen de singulis brevissime dicendum est. De his agitur in decretalibus lib. III. Tit. 39.

Census, quamvis multiplici in iure veniat significacione, prout tamen hic spectatur, certam designat pecuniae vim, quae ex proventibus ecclesiasticis solvit episcopo. Haec tamen acceptio generalis est, et eas etiam complectitur quae *exactiones* dicuntur. Pressiori acceptione *census* est *pensio annua* quam episcopus constituit, vel *sibi* in signum subiectionis, vel *patronis* in agnitionem fundationis, vel *aliis* ex iusta causa. Multiplex igitur est titulus, ex quo *census* constitui potest. Dividitur autem *census* in *antiquum* et *novum*. *Census antiquus* ille dicitur, qui ab initio, tempore fundationis aut consecrationis, ecclesiae vel beneficio est impositus, velut *onus reale*, vel debetur ipso iure. *Novus* vero ille est qui post fundationem aut consecrationem, ab initio non impositus, nec ipso iure debitus, primum imponitur. *Census autem sive antiquus, sive novus, esse potest vel perpetuus, vel temporaneus.*

449. Ut hoc melius intelligi possit, notandum est, censem imponi posse ab episcopo, non modo in ecclesia recens fundata cum eam consecrat, sive in favorem sui consentiente patrono, sive in favorem ipsius patroni aut tertii ex eius voluntate, dum is fundat et dotat ecclesiam; verum etiam in alia ecclesia, sive cum eam eximit a sua iurisdic-

ctione, in signum perceptae libertatis, sive dum eam concedit piis locis, in signum subiectionis. Census igitur habetur pro diversitate tituli, tamquam signum subiectionis, exemptionis, fundationis, consecrationis etc.

450. Praeter hos casus, census ab episcopo novus imponi nequit, neque etiam potest antiquus augeri, nisi accedente Sedi Apostolicae venia. Romanus vero Pontifex potest utrumque etiam in perpetuum imponere cuilibet sive ecclesiae sive beneficio. Id autem liquet ex iis quae diximus de iure administrandi.

451. Ad censum ex iure statutum revocatur *cathedraticum* seu *synodaticum*; et est quaedam pecuniae summa ex consuetudine episcopo debita, a singulis ecclesiis et beneficiis etiam simplicibus ipsius dioecesos, quae tamen exempta non sint, in signum reverentiae ac subiectionis erga cathedralm episcopalem. Quum autem communiter huiusmodi census tempore synodi quotannis celebrandae solvi deberet, hinc *synodaticum* etiam dicitur. Illud autem quod a doctoribus animadvertisit, cathedralum summa duorum solidorum constare, ad antiquorem pertinet pecuniae supputationem ac valorem. Hinc generatim dici potest, tum ex locorum consuetudine, tum ex aliis adiunctis, quantitatem hanc esse ab episcopo determinandam.

452. *Exactionum* vero nomine ea omnia intelliguntur, quae iusta de causa, ordinario vel extraordinario modo ab episcopo exigi possunt. Huc revocantur *subsidiū charitativum*, *procuratio*, *portio canonica*. Addi etiam posset *cathedraticum* de quo modo dictum est, nisi haberetur ut *census a iure statutus*. *Subsidium charitativum*, quod peculiari ratione exactio dicitur, est tributum exiguum, quod episcopus imponit ecclesiis vel clericis sibi subiectis, vel ad certum tempus, vel una vice solvendum. Ad hoc tamen imponendum, tum iusta causa, tum consensus capituli requiruntur. Insuper post constitutionem Innocentii XI, saltem pro Italia, statutum est, episcopum non posse huiusmodi *subsidiū charitativum* exigere inconsulta Sede Apostolica, nisi in primo suo ingressu, et iuxta quantitatem ibi determinatam, scilicet ea quantitate quae quadraginta ante annos

exigi consuevit (1). Praeter enim hunc casum, requiritur facultas Sedi Apostolicae, ut possit imponi.

Procuratio dicitur, vel rerum ad victimum aut ad hospitium pertinentium, vel aequipollentis pecuniae, episcopo eiusque comitatui facta subministratio in visitatione dioecesis. Verum de procuratione iam locuti sumus, agentes de visitatione dioecesos ab episcopo peragenda (345. II. b).

Portio canonica est quarta pars earum rerum quae ecclesiae aut aliis piis locis relinquuntur. Sed haec in praesens ubique consuetudine sublata est. Attamen etiamsi vigeret, ecclesiae lege ab ea solvenda eximuntur, tum quae generatim exempta sunt ab episcopali iurisdictione, tum speciatim quae ad anniversarium celebrandum aut ad ecclesiae fabricam eiusque necessitates, pia fidelium voluntate relinquuntur.

SCHOLION.

Aliquid hic addendum putamus de *taxa innocentiana*. Cum enim inter alia capita instructionis S. C. C. pro relatione status ecclesiarum exhibenda ab episcopis in sua visitatione *Sacrorum Liminum*, illud etiam reperiatur (§. VII), *quae-nam taxa, et an innocentiana in sua cancellaria observetur*; satis liquet eam alias inter *exactiones* esse recensem. Taxa autem haec innocentiana nuncupatur ab Innocentio XI. a quo fuit constituta.

Hic enim peculiarem congregationem ad eam taxam conficiendam deputavit, cuius resolutiones auctoritate sua confirmavit, die prima Octobris 1678. et in posterum servari iussit, earumque observantiam et publicationem iniunxit Sacrae Congregationi Concilii; quae haec executioni mandavit die octava octobris eiusdem anni. In his resolutionibus haec potissimum notanda sunt:

I. Taxa innocentiana ad solas pertinet caussas et materias ecclesiasticas ac mere spirituales. Nam pro causis ci-

(1) Cf. Giraldi Expos. Iur. Pont. p. I. sect. 583.

vilibus, criminalibus ac mixtis, minus opportunum visum est generalem taxam constituere.

II. Notanda in primis sunt ea quae statuntur circa ordinum collationem:

"In materia ordinum sacrorum, minorum et primae tonsurae, sive pro ipsa collatione, sive pro facultate eos conferendi quam quis alteri concedit, sive etiam pro eorum exercitio et facultate eos in quolibet loco et quovis tempore exercendi, generalis statuitur regula, quae nullam, nisi infra innuendam, patiatur exceptionem, quod scilicet, neque episcopus aliasve praelatus, neque eius vicarius generalis aut foraneus, cancellarius aliasve quietibet officialis, neque cognati, familiares et servi ullum emolumentum vel aliam rem exigere aut accipere possint, quocumque sub colore aut pretextu fiat, neque sub titulo doni aut munusculi, licet propria sponte oblatum datumque fuerit. Ab hac norma eatenus solum eximitur ordinans, quatenus, disponente Pontificali, candelarum oblationem accipere potest, relicta libera episcopi arbitrio qualitatis ponderisque determinatione. Cancellarius porro, iuxta dispositionem concilii tridentini, pro literis testimonialibus collationis ordinis etiam factae, vel pro literis dimissoriis ad collationem ab alio episcopo faciendam, non plus quam decimam partem scutati romani idest unum iulum, sive nummum aequivalentem regionis, accipere potest ab iis personis, quae pecuniae usum habent."

Alia etiam adduntur, quoad taxam exigendam pro actibus necessariis ad constitutionem tituli patrimonii aut beneficii in susceptione subdiaconatus; quae tamen respondere debet labori mere personali pro scripturis et charta, ita tamen ut excedere numquam valeat unum aureum, debeat vero minui si labor minor fuerit.

Pariter in materia beneficiali, sive agatur de immissione in possessionem beneficiorum, sive de executione literarum apostolicarum quibus beneficium confertur, sive in erectione eorumdem, taxa exigenda statuitur ita, ut ex una parte quilibet excludatur color aut obtentus simoniae, ex altera

vero debita pro labore merces cancellario rependatur. Plures tamen fiunt animadversiones et exceptiones, quas singulatim persequi hic opus non est.

III. Praecipitur insuper, ut nihil accipiatur pro matribus ad sacramentorum administrationem pertinentibus: quamobrem in causis rebusque matrimonialibus (excepta parte contentiosa) nullum emolumenntum percipi potest, sed cancellarius exigat summam labori suo parem.

IV. Neque minus interdicitur emolumenntum quodlibet percipere pro eroganda facultate praedicandi, vel diebus festis servilia opera peragendi, itemque pro facultate abundi, quaestuandi etc.

Haec praecipua sunt obiecta, ad quae pertinet taxa innocentiana (1).

V. Cum vero dubitatum fuerit utrum taxa innocentiana vim habeat obligandi, etiam id ab ipsa S. C. Conc. (2) in aincipiti relictum fuit, adeoque tuto affirmari non potest. Quia tamen ea quae statuta sunt in resolutionibus Congregationis deputatae, confirmatis tum ab Innocentio XI. tum ab aliis Romanis Pontificibus (3), apprime consentiunt cum concilio tridentino et declarationibus eiusdem, hinc dicendum est taxam innocentianam optimam esse normam directivam pro omnibus episcopis in constituendis emolumentis in sua cancellaria episcopali, licet melior adhuc dici debeat eorum episcoporum consuetudo, qui Sedis Apostolicae approbationi taxas a se constitutas subiiciunt.

TITULUS X.

De beneficiis.

453. Iam nobis deveniendum est ad eam considerandam ecclesiasticae possessionis perfectam rationem, quae *Beneficiis ecclesiasticis* proprie dictis continetur. Porro *Res be-*

(1) Cf. Lucidi op. cit. Vol. I. pagg. 248-266; Vol. III. pagg. 155-164. edit. 1883.

(2) Ib. n. 218.

(3) Ib. n. 224.